

MOLNÁR MIHÁLY¹

Az Észt Belügyi Biztonsági Szolgálatot kihívásai

Challenges of the Estonian Internal Security Service

Absztrakt

A tanulmány az Észt Belügyi Biztonsági Szolgálat (KAPO) kialakulását, változásait és feladatait mutatja be, továbbá Észtország jelenlegi nemzetbiztonsági kihívásaiba ad betekintést. A KAPO, mint az alkotmányos rend védelme felett őrködő szervezet, számos kihívással nézett szembe 26 évvel ezelőtti újraalapítása óta. A legnagyobb próbatétel el a 2007-es Bronz Éjszaka eseményei voltak, ami gyökeres változásokat indukált Észtország egészében, különös tekintettel a KAPO-ban. Az Oroszországi Föderáció különböző szolgálatai és állami szervezeti többféle módszerekkel próbálják az észt társadalmi kohéziót megbontani, a kormányzatba vetett hitet csökkenteni, az ország reputációját csökkenteni. Ezen tevékenységek ellen való védekezés összkormányzati, a társadalom egészét érintő erőfeszítéseket kíván, aminek támogatásában a KAPO igen fontos szerepet játszik.

Kulcsszavak: Észtországi Belügyi Biztonsági Szolgálat, KAPO, Észtország, Oroszország

Abstract

The study presents the history, changes and challenges of the Estonian Internal Security Service (KAPO) and provides insight into Estonia's current national security challenges. KAPO, as a guardian of the constitutional order, faced many challenges since its re-establishment 26 years ago. The biggest trial was the event of the "Bronze Night" of 2007, which caused radical changes in KAPO and changes in society as a whole. The various state organizations and services of the Russian Federation seek to break Estonian social cohesion, reducing faith in government and reduce the country's reputation. Protecting these activities

¹ Nemzeti Közszerzői Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola, doktorandusz hallgató - National University of Public Service, Doctoral School of Military Sciences, PhD student, E-mail: mihaly.molnar.cimic@gmail.com ORCID: 0000-0003-3771-363X

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 3. szám

requires overall governmental efforts for society as a whole, in which KAPO plays a very important role.

Key words: Estonian Internal Security Service, KAPO, Estonia, Russia

„Ha kicsi vagy nagyobbra kell ugranod!”

*Riho Terras vezérezredes
Észt Védelmi Erők Főnöke
2016 Tallinn*

BEVEZETÉS

Minden államnak szüksége van a nemzet belbiztonságát titkosszolgálati eszközökkel óvó szervezetre. Ez a szervezet az Észt Köztársaság esetében az Észt Belügyi Biztonsági Szolgálatot – Kaitsepolitseiamet (KAPO). Észtországnak számos belbiztonságot, alkotmányos rendet veszélyeztető nehézséggel kell szembenéznie, ami egy részről belső társadalmi konfliktusok, bűnözés eredménye, más részről külső hatások, idegen államok, alapvetően az Oroszországi Föderáció² különböző állami szervezeteinek, szolgálatainak eredménye. Kétségtől a KAPO legnagyobb kihívása az oroszországi szolgálatok Észtországon belüli hatékony tevékenységének minimálisra csökkentése. Észtország szovjet rezsim alatti etnikai összetétele a betelepített oroszajkú munkásoknak köszönhetően megváltozott, a módosult etnikai arányok azóta is meghatározó társadalmi jellemzője az országnak.

Annak ellenére, hogy az észt nép is a finnugor népcsoportba tartozik és azon három finnugor nemzet egyike, aki önálló államisággal rendelkezik Finnország és Magyarország mellett, az átlag hazai kutató általában viszonylag kevés ismerettel rendelkezik Észtországról. Ezt jól mutatja a kevés magyar nyelven fellelhető kutatási anyag is, aminek bővítése érdekében célul tűztem ki Észtország történelmi és aktuális helyzetének a KAPO szervezeten keresztüli bemutatását.

ÉSZT BELÜGYI BIZTONSÁGI SZOLGÁLATOT MEGALKULÁSÁNAK HÁTTERE 1920-1940³

Az KAPO történelmi háttérének bemutatáshoz az észt történelmi kontextusból érdemes kiindulni, különös figyelmet fordítva Észtország és Oroszország/Szovjetunió kapcsolatára. Az észt nemzet évezredek óta⁴ él a mai Észtország területén, amit először dán és német keresztes lovagok hódítottak meg a 13. században. Az észtek hiába kerültek később svéd,

² A hivatalos megnevezés mellett a szerző az Oroszország nevet is alkalmazza.

³ Estonian Internal Security Service 1920-1940, <https://www.kapo.ee/en/content/estonian-internal-security-service-1920-1940>. (letöltve: 2017.05.09)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 3. szám

majd 1710-től az Orosz Birodalom uralma alá a balti német nemesek befolyása egészen az észti független állam kikiáltásig, 1918. február 24-ig tartott.⁵ A balti német kulturális és protestáns-lutheránus vallási befolyás előnyös hatást gyakorolt az észti népre, ami a napjainkban is tapasztalható protestáns munkamorálban és magas iskolázottsági szintben nyilvánul meg.⁶ A függetlenség kikiáltása után egy sikeres kétéves függetlenségi háború kezdődött, először a német majd a szovjet csapatokkal szemben, amit a Tartu Békeszerződés zárt le 1920. február 02-án. A KAPO jogelődje az Belügyi Biztonsági Szolgálatot Jaan Tõnisson miniszterelnök alapította 1920. április 12-án. A KAPO ehhez a naphoz köti hivatalos megalkulását és 1998 óta ezen a napon jelenti meg a nyilvánosság tájékoztatását szolgáló éves szemléjét is.

Az észti függetlenség első szakasza 1920-tól 1940-ig tartott,⁷ amikor is a Szovjetunió elfoglalta az országot, amit rövid időn belül a német csapatok vettek birtokba 1941-1944 között. Az szervezet ekkori feladatrendszere és az alkotmányos rendet veszélyeztető tényezők hasonlóságot mutatnak a jelenkori kihívásokkal. A katonailag meggyengült Szovjetunió már ekkor is előszeretettel alkalmazta a hibrid hadviselés (HH)⁸ módszereit, ami kevesebb erőforrást igényel, de hatása hosszabb távon mutatkozik csak meg.

Észti Biztonsági Szolgálat feladatrendszere 1920-1940 között:⁹

- szélsőségesek baloldali személyek, szervezetek alkotmányos rend megdöntésre irányuló felforgató tevékenysége elleni küzdelem;
- szélsőségesek jobboldali személyek, szervezetek alkotmányos rend megdöntésre irányuló felforgató tevékenysége elleni küzdelem;
- külföldi államok kémkedése elleni tevékenység;
- dezertáció elleni fellépés;
- csempészet elleni küzdelem;

⁴ [Nils Niitra: Scientists overturn Meri's 5,000 years hypothesis](http://news.postimees.ee/4206443/scientists-overturn-meri-s-5-000-years-hypothesis) (<http://news.postimees.ee/4206443/scientists-overturn-meri-s-5-000-years-hypothesis>) (letöltve: 2017.08.12)

⁵ Estonian declaration of independence, 24 February 1918, <https://web.archive.org/web/20090414075521/http://www.president.ee:80/en/estonia/> (letöltve: 2017.05.01)

⁶ Opportunity in the Baltics free again, http://archive.fortune.com/magazines/fortune/fortune_archive/1991/10/21/75614/index.htm, (letöltve: 2017.05.02)

⁷ Az észti hivatalos álláspont alapján Észtország 1918 óta létezik és az 51 éves szovjet-német-szovjet megszállás megszakította, de nem szüntette meg az észti államiséget.

⁸ „A Hibrid Hadviselésben a különböző módozatok (kinetikus és nem kinetikus) együttes használata, valamint a háború formáinak összemosódása egyaránt megfigyelhető. Katonai szemszögből nézve nehéz nem észrevenni a haderőnemek, a hírszerző szervezetek, valamint a különböző kormányzati és nem kormányzati szervezetek szorosabb együttműködését, az irreguláris hadviselés különböző formái (gerilla-hadviselés és terrorizmus) összemosódását.” Porkoláb Imre: Hibrid hadviselés: Új hadviselési forma, vagy régi ismerős? *Hadtudomány*, 2015/3-4. 36. o.

⁹ In the years 1920-1940 the Internal Security Service had to combat crime in the following areas: <https://www.kapo.ee/en/content/estonian-internal-security-service-1920-1940.html> (letöltve: 2017.04.02)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 3. szám

- terrorizmus elleni küzdelem;
- más súlyos bűncselekmények megakadályozása, nyomozása.

A Belügyi Biztonsági Szolgálat fő kihívása a szovjet befolyás ellen való küzdelem, a kommunizmus beszivárgásának megakadályozása volt. A kommunista aktivisták 1924 decemberében fegyveres hatalomátvételt szerveztek, amiben 26 észt állampolgár vesztette életét, köztük egy minisztert is megöltek.¹⁰ A Belügyi Biztonsági Szolgálat meghatározó szerepet játszott a szovjet ügynökök letartoztatásában, az általuk kiépített hálózatok felgöngyöltésében.

ÉSZT BELÜGYI BIZTONSÁGI SZOLGÁLAT ÚJRAALAPÍTÁSÁNAK HÁTTERE¹¹

Annak ellenére, hogy Észtország függetlenségének visszaállítása az 1991. augusztus 20-ai eseményekhez¹² köthető, a Szovjetunióról való leválási kezdeményezések és a jogi háttér megteremtése már 1988 végén megkezdődött.¹³ Az Észt Biztonsági Rendőrség már 1991. februárban megalapításra került, de csak 1991 nyarán kezdte el a tényleges tevékenységet.

Már ekkor felvetődött a szervezet állományának kiválasztási problémája. Kikből lehet olyan speciális rendőr, aki kellő szakértelemmel, tapasztalattal rendelkezik és maximálisan lojális a demokratikus köztársasághoz. Az Észt Szovjet Szocialista Köztársaság időszakban elegendő mennyiségű és szaktudású szakemberrel rendelkezett a KGB,¹⁴ azonban elég egyértelmű, a hűségük az új alkotmányos rendhez finoman szólva is megkérdőjelezhető lenne. A teljesen tiszta háttérű személyeknek pedig szakértelembeli hiányosságokkal kellett szembenéznie. A döntés érthető módon az utóbbi jellemzőkkel rendelkező csoportra esett, azonban nem lehetett kizárni az új rendszerbe beszivárgó korábbi KGB-s háttérrel rendelkező ügynököket sem. A két legsúlyosabb beszivárgási eset egyike Herman Simm nevéhez köthető, aki az Észt Védelmi Minisztérium Elemző részlegének volt igazgatója. Simm szabadon hozzáfért az Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO) és Európai Unió (EU) titkos információihoz, sőt, ő volt felelős a biztonsági bevizsgálások feladatáért is. Simm 1995-től – a letartoztatásáig – 2008-ig több száz titkos dokumentumot juttatott el az

¹⁰ Hannes Walter: Uprising of December 1, 1924, *Baltic Defence Review* 2/1999, <http://www.bdcol.ee/files/docs/bdreview/10bdr299.pdf> (letöltve: 2017.05.10)

¹¹ Re-establishment of the Security Police, <https://www.kapo.ee/en/content/re-establishment-security-police.html> (letöltve: 2017.05.09)

¹² Keményvonalas kommunisták puccsot kíséreltek meg M. Gorbacsov reformjai miatt és ennek keretében a függetlenedési folyamat megállításra egy légiszállítású hadosztályt küldtek Tallinnba, ahol az észt önkéntes csapatok sikeresen megvédték a TV tornyot és az parlamentet. A fegyveres agresszióra válaszul az Észt Legfelsőbb Tanács még ezen a napon kihirdette Észtország függetlenségének visszaállítását.

¹³ Supreme Soviet of the ESSR/ Supreme Council of the Republic of Estonia, <https://www.riigikogu.ee/en/introduction-and-history/history-riigikogu/supreme-soviet-essr-supreme-council-republic-estonia/> (letöltve: 2017.05.08)

¹⁴ Комитет государственной безопасности-Állambiztonsági Bizottság, a szovjet pártállami rendszer átfogó titkosszolgálat.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 3. szám

Oroszországi Föderáció szolgálataihoz, ezzel rendkívüli biztonsági és bizalmi károkat okozott Észtországnak.¹⁵ A másik jelentős eset a KAPO volt tisztjéhez Uno Puusepp-hez köthető, aki FSB¹⁶-nek jutatott el információkat egészen 2011-ig, amíg nyugdíjba nem vonult. Ezt követően Oroszországba költözött és csak ezután került napvilágra a kémtevékenysége. Egy észt jogi sajátosságnak köszönhetően nem lehet elítélni azt, aki nincs az országban, így ítélet híján jogilag ártatlannak minősül és rendszeres nyugdíjellátásban részesül.¹⁷ Dr. Ivo Juurvee-vel¹⁸ folytatott riportom során, amikor a fenti esetekről esett szó, ő azt a filozófiai kérdést tette fel: *„Melyik szolgálat a jobb? Amelyik kideríti a szervezeten belüli kémet és nyilvánosságra hozza, vagy amelyikben nem. A történelmi tapasztalatok alapján minden szolgálaton belül jó eséllyel lehetnek információt szivárogtató személyek, így ezek leleplezése, még ha az információ kijutásának ténye fájdalmas is, sikernek tekinthető.”*

Az 1991-es rendőrségi törvényben meghatározottak alapján a Biztonsági Rendőrség feladatai a következők voltak:¹⁹

- a szervezett bűnözés és a terrorizmus elleni küzdelem;
- a területi integritás és az államtitok védelme;
- a tudomány, a technológia és az üzleti élet titkainak védelme;
- a nemzeti kulturális örökség, az állami szervek, a politikusok és az állami tisztviselők biztonságának védelme.

A Biztonsági Rendőrség megalakulását követő években a szervezet alapjainak megteremtésén volt a fő hangsúly, amit kissé megnehezített az oroszországi csapatok jelenléte, akik csak 1994. augusztus végén vonultak ki az országból. Ez főleg a számos lezárt, titkos város, létesítmény hosszadalmas leszerelésének és Moszkva politikai akaratának és a pénzügyi források hiányának volt köszönhető.²⁰ A számos speciális zárt város, létesítmény közül említés érdemel Paldiski városa, ahol a Szovjetunió legnagyobb nukleáris tengeralattjáró kiképző bázisa volt és végleges bezárása csak 1995. szeptember végén fejeződött be. Továbbá Sillamäe város, ahol vegyipari- és urániumdúsító létesítmények voltak.²¹ Ebben az időszakban 1995 februárjában született meg egy fontos törvény, *„az olyan személyek nyilvántartásba vételére és nyilvánosságra hozatalára vonatkozó eljárások, akik az Észtországot elfoglaló államok biztonsági szerveinél vagy katonai erőinél teljesítettek szol-*

¹⁵ KAPO annual review 2018, 5. o. <https://www.kapo.ee/en/content/annual-reviews.html> (letöltve: 2017.05.01)

¹⁶ Szövetségi Biztonság Szolgálat, Az Oroszországi Föderáció fő biztonsági belügyi szolgálata

¹⁷ FSB väitek oli KAPO töötaja 20 aastat nende agent, <http://www.postimees.ee/3025877/fsb-vaitel-oli-kapo-tootaja-20-aastat-nende-agent> (letöltve: 2017.04.02)

¹⁸ Az Észt Biztonságtudományi Akadémia, Belbiztonsági Karának vezetője, a KAPO korábbi tagja

¹⁹ Eesti Vabariigi politiseadus, <https://www.riigiteataja.ee/akt/30474> (letöltve: 2017.04.01)

²⁰ Padma Desai: Russian Retrospectives on Reforms

From Yeltsin to Putin, Journal of Economic Perspectives-Volume 19, Number 1, 2005, Nashville, USA, 95.o. <https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257/0895330053147903> (letöltve: 2017.05.10)

²¹ Eneko Ramirez-de-la-Piscina Armendariz: Former closed cities in the soviet Baltic sea region / landscape, Estonian University of Life Sciences, 2014, Tartu, 52. o. http://dspace.emu.ee/xmlui/bitstream/handle/10492/1870/Eneko%20Ramirez-de-la-Piscina%20Armendariz_MA2014.pdf?sequence=2&isAllowed=y (letöltve: 2017.05.10)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 3. szám

*gálatot vagy azokkal együttműködtek.*²² A törvény alapján a fenti kategóriába tartozó személyek felkutatására, regisztrációjára és nyilvánosságra hozatalára a Biztonsági Rendőrséget bízták meg.

A 1990-es évek a bűnözés megerősödését hozta magával, amit a rendvédelmi rendszer gyengesége, az instabilitás, a munkanélküliség és az erőszakos karhatalmi rendszer eltűnése okozott.²³ Ennek a tendenciának a megfordítása fokozott erőfeszítéseket kívánt a Biztonsági Rendőrséget részéről is.

A 2001. március 1-jén hatályba lépett biztonsági hatóságokról szóló törvény értelmében az észti Biztonsági Rendőrséget, státusát rendőrségről biztonsági hatóságra változtatták, a neve azóta Észti Belügyi Biztonsági Szolgálat. Az észti hírszerzőszolgálatok jelenlegi rendszere is ekkor alakult ki.

AZ ÉSZTI SZOLGÁLATOK RENDSZERE

A Biztonsági Hatósági törvénnyel új szervezetként hozták létre az Információs Bizottságot – Teabemet (Information Board-IB) is, aminek neve a közeljövőben Külföldi Hírszerző Szolgálatra fog változni. A névváltoztatás nem szervezeti, vagy jogszabályi változás következménye, hanem az új név tisztábban kifejezi a szervezet tevékenységi körét. Az IB alapvetően civil szolgálat, ami országhatáron túli feladatkörökkel rendelkezik a Védelmi Minisztérium alárendeltségében. Külföldi hírszerző tevékenysége mellett 2017. január óta az Észti Nemzeti Biztonsági Hatósági feladatokat is ellátja.

Ezen feladatok a következők:²⁴

- külföldi minősített információkat kezelésének szabályozása, biztosítása;
- képzések szervezése a minősített információk védelmének biztosítása érdekében;
- a személyi biztonsági tanúsítványok kiadása;
- részvétel a NATO és az EU biztonsági bizottságainak munkájában.

Észtország harmadik szolgálata a Katonai Hírszerző Központ (Military Intelligence Centre – MIC). A Katonai Hírszerző Központ az Észti Védelmi Erők része, amelynek feladata katonai hírszerzési feladatok megvalósítása a honvédelmi miniszter, a védelmi erők főnöke és a helyettese részére. Alapvetően külföldre orientált szervezet, de országhatáron belül is rendelkezik jogosítványokkal. Ezek a jogosítványok átalakításra kerültek 2008-ban, amikor

²² Eestit okupeerinud riikede julgeolekuorgatite vöi., RT I 1995, 17, <https://www.riigiteataja.ee/akt/184536> (letöltve: 2017.05.01)

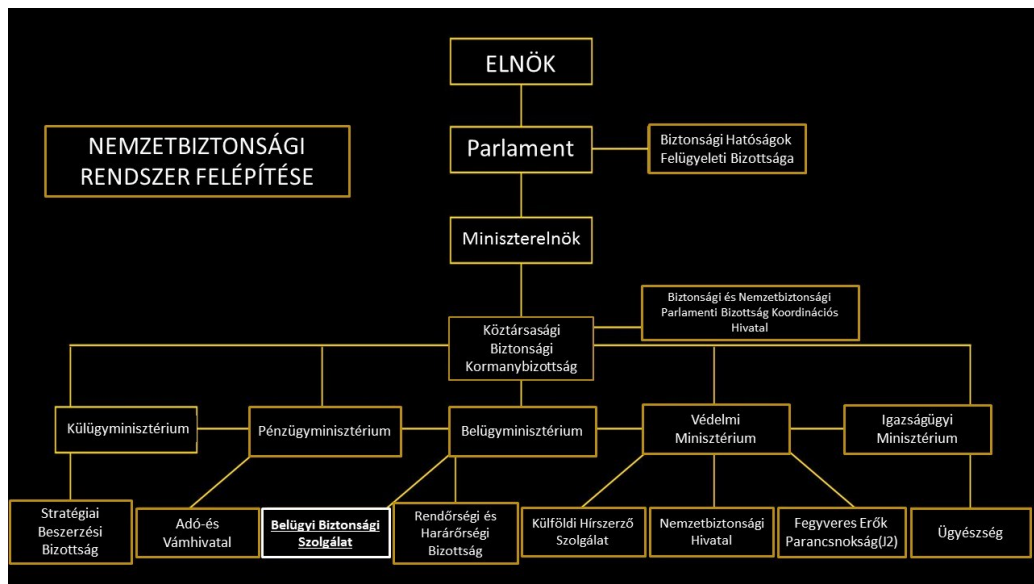
²³ Heikki Ylikangas, Petri Karonen, Martti L.: Five centuries of violence in Finland and the Baltic Area, Ohio State University Press, Columbus, 1998, 173 o., <https://books.google.ee/books?id=NshBmjOa1pcC&pg=PA148&lpg=PA148&dq=crime+statistics+in+estonia+1994&source=bl&ots=8TcxFbtMk3&sig=xLmUTprfHOuMwa0uEWmPuJyM7bo&hl=en&sa=X&ved=0ahUKewiCswWoyefTAhWE6CwKbRyCEkQ6AEIPTAD#v=onepage&q=crime%20statistics%20in%20estonia%201994&f=false>, (letöltve: 2017.05.11)

²⁴ Functions and Contact information of the Estonian National Security Authority, <https://www.teabemet.ee/nsa/en.html> (letöltve: 2017.01.06)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 3. szám

is napvilágra került, hogy a MIC tagjai politikusokat, hivatalnokokat, újságírókat figyeltek meg. A MIC elleni nyomozási feladatokat ebben az esetben a KAPO látta el.²⁵

1. ábra: Észtország nemzetbiztonsági rendszerének felépítése²⁶

A KAPO KIHÍVÁSAI 2001 UTÁN

A 2001. szeptember 11-ei támadások hatást gyakoroltak a KAPO tevékenységére is. Habár Észtországban terrortámadást még soha nem hajtottak végre, de a terrorizmus elleni küzdelemben való nemzetközi részvételben Észtország, így a KAPO is tevékenyen kivette a részét, fokozta a külföldi szolgálatokkal való együttműködést.²⁷

Észtország 2004-ben csatlakozott a NATO-hoz és az Európai Unióhoz. Mindkét szervezetbe való belépést megelőzte a jogi és a szervezeti háttér megteremtése és a 2001-es Biztonsági Hatósági törvény is ehhez az előkészülethez kapcsolódott. A KAPO-nak már figyelembe kellett venni a NATO és EU szabályzói háttérét és az ország alkotmányos rendjének védelmét már szövetségi rendszer keretein belül kellett megszerveznie.

²⁵ Prokuratuur algatas kriminaalaja sõjaväeluure uurimiseks, <http://www.err.ee/455482/prokuratuur-algatas-kriminaalaja-sojavaeluure-uurimiseks> (letöltve: 2017.05.10)

²⁶ Kaitsepolitsei tegevuse järelvalve, <https://www.kapo.ee/et/content/kaitsepolitsei-tegevuse-j%C3%A4revalve.html> (letöltve: 2017.05.11)

²⁷ KAPO annual review 2011, <https://www.kapo.ee/en/content/annual-reviews.html> (letöltve: 2017.05.01)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 3. szám

A NATO és EU csatlakozás fokozta az Oroszországi Föderációból jövő befolyásoló hatások intenzitását. Ennek a befolyásoló hatásnak a kulminációs pontja az ún. „Bronz Éjszaka” eseményei voltak 2007. április végén. Az eseményeket egy szovjet katonát ábrázoló bronz szobor és az alatta lévő második világháborús katonák maradványainak Tallinn központjából a Tallinni Katonai Temetőbe történő áthelyezése indította be. Az maradványok és a szobor áthelyezése után az oroszajkú kisebbség a nemtetszését agresszív demonstrációkkal, fosztogatással, gyújtogatással fejezte ki 2007. április 26-27-én. A demonstrációkat a rendőrség az önkéntes segítőkkel egy napon belül felszámolta, azonban ezzel még nem ért véget az oroszországi nyomásgyakorlás,²⁸ masszív, közel kéthetes kibertámadás érte az országot. A parlament, az Elnök és a Miniszterelnök, napilapok, bankok és teleföntársaságok rendszereit és oldalait is érik támadások. Ez volt az első alkalom, hogy egy ország nemzeti biztonságát direkt módon fenyegetnék kibertámadáson keresztül.²⁹ A demonstráció szervezői letartóztatásra kerültek, a nyomozati munka fényt derített az oroszországi befolyás hátterére. A nyomozás során a KAPO olyan komplex feladattal nézet szembe, aminek csak részben tudott megfelelni. A nyomozati munka megfelelő végrehatása, a bizonyítékok begyűjtése a büntetőeljárások elindításhoz nem minden esetben voltak sikeresek. A zavargások egyetlen áldozatának gyilkosa még nem került elő és ezt a hibát rendszeresen az ész kormányának felrója az oroszországi felsővezetés.³⁰ Jogos kérdésként vetődik fel, hogy nem tudta a KAPO előre jelezni egy ilyen súlyos események kialakulását? A kérdést mindenképpen érdemes feltenni és érdemes is elgondolkozni az esetleges tényezőkn, de valós válaszokat csak évtizedek múlva, a titkosított jelentések feloldása után kaphatunk.

A bronz éjszaka sokként érte az ész társadalmat és megítélésem szerint két fontos változás hozott magával ez a negatív esemény:

- az ész társadalom és politikai vezetés komolyan kezdte venni az ész és orosz etnikum egymáshoz való viszonyulásának megoldását, illetve oroszországi fenyegetés nagymértékben összekovácsolta a társadalom többségét;
- továbbá az elmúlt tíz évben számtalan törvény, szervezeti átalakítás, védelmi képességet fokozó fejlesztés történt. Hogy csak a legutóbbi korszakalkotó fejlesztést említssem, Észtország „digitális nagykövetséget” hoz létre, ahol az ország működése szempontjából esszenciális adatokat külföldi országok szerverein is le fogják

²⁸ KAPO annual review 2007, <https://www.kapo.ee/en/content/annual-reviews.html> (letöltve: 2017.05.11)

²⁹ William C. Ashmore: Impact of Alleged Russian Cyber Attacks, Baltic Security & Defence Review, Volume 11, Tartu, 2009, 4. o. http://www.bdcpl.ee/files/files/documents/Research/BSDR2009/1_%20Ashmore%20-%20Impact%20of%20Alleged%20Russian%20Cyber%20Attacks%20.pdf, (letöltve: 2017.05.11)

³⁰ Vene saadik hoiatas suhete halvenemise eest Ganini kriminaalasja lõpetamisel, <http://www.postimees.ee/4096085/vene-saadik-hoiatas-suhete-halvenemise-eest-ganini-kriminaalasja-lopetamisel> (letöltve: 2017.05.02)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 3. szám

tárolni. Elsőként Luxemburgban lesz ilyen észt állam által felügyelet szerverpark, ahol a tíz kiemelt adatbázis közt vannak például az Észt Államkincstár információi, a nyugdíjbiztosítás nyilvántartása, a cég és népeség-nyilvántartások, a kataszter és személyazonosító okmányok adatbázisai.³¹

ÉSZTORSZÁG ETNIKAI TÉRKÉPE

Az „veszélyben” lévő orosz kisebbség segítségére siető anyaország 2008-ban Grúziában, majd 2014-ben Ukrajnában is bizonyította, hogy nem riad vissza akár a katonai erő bevetésétől sem. Ezek intő jelek voltak Észtország és a nyugat számára is, és a nyugat részéről sokan párhuzamot vontak az Ukrajna keleti részén lévő területek orosz kisebbségi arányai és az Észtország észak-keleti részén lévő etnikai megoszlás közt. Azonban még ha az észak-keleti területeken az oroszajkúak többségben is vannak, életkörülményeik, lehetőségeik és emberei jogaik nem összehasonlíthatók az Ukrajna keleti részén élőkkel.³²

Ahhoz, hogy jobban megértsük az Észtország jelenlegi biztonsági kihívásait, elengedhetetlen az észt történelem ismerete és az ehhez szorosan kapcsolódó észt etnikai helyzet sajátosságai.

Észtország lakossága a méretéhez képest alacsonynak mondható. Területe megközelítőleg fele hazánkénak, 45 228 km², lakossága azonban csak 1 316 millió fő.³³ Észtország lakosságának alacsony létszáma az ország legmeghatározóbb befolyásoló tényezője. Az oroszajkú lakosságot a II. Világháborút követően a szovjet vezetés telepítette Észtországba. Ennek főként gazdasági okai voltak, hiszen az amúgy is kis népességű ország a háborús veszteségek, a nyugatra menekülés és Szibériába deportáció következtében lakossága 20%-át elvesztette³⁴ és a kedvező földrajzi elhelyezkedés miatt intenzív ipari fejlesztés indult be az országban, amit megfelelő munkaerővel kellett kiszolgálni. A másik jelentős indok az un. szovjetizációs törekvés volt, ami az észt lakosság megtörését, nemzeti identitásának felszámolását és egy egységes, oroszul beszélő társadalom kialakítást célozta meg. Ezen törekvések kiszolgálására közel 475 000 oroszajkú és főleg orosz nemzetiségű munkást telepítettek Észtország városaiba, amivel 23 000-ről 55 000-re nőtt a szláv lakosság száma, ami 35%-a volt a teljes lakosságnak.³⁵ Az ország függetlenné válását követően, több mint 100 000 orosz távozott az új Észt Köztársaságból, főként a szovjet

³¹ First „data embassy” to open in Luxemburg, <http://news.err.ee/592384/first-data-embassy-to-open-in-luxembourg> (letöltve: 2017.04.29)

³² Andres Kasekamp :Why Narva is not next?, Estonian Foreign Policy Institute Paper Series no. 21 May 2015, Tallinn, http://www.evi.ee/wp-content/uploads/2015/05/EVI-mottepaber21_mai15.pdf (letöltve:2017.04.07)

³³ Main indicators Estonia, <http://www.stat.ee/en> (letöltve: 2017.05.02)

³⁴ The Red Army invasion of Estonia 1944, http://www.estonica.org/en/History/1939-1945_Estonia_and_World_War_II/The_Red_Army_invasion_of_Estonia_in_1944/ (letöltve:2017.04.18)

³⁵ William Herád: The Russian minority in Estonia: <http://www.culturaldiplomacy.org/pdf/case-studies/russian-minority.pdf> (letöltve:2017.04.20)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 3. szám

párthoz és a katonai, rendőri erőkhöz köthető személyek. Akik azonban úgy döntöttek maradnak, még így is jelenős létszámot tettek ki az összlakossághoz képest. Az arányokat lokálisan torzítja, hogy az oroszajkúak a nagyobb városokban laknak, ahol, habár javuló tendenciát mutat, de egymástól mégis részben elkülönülve élnek az észti lakosságtól. Az oroszajkú lakosság korábbi kiváltságos helyzete a visszajára fordult, morális és identitásbeli kihívások elé állították a főleg Észtországban született, de orosz nemzetiségű lakosságot. A lakosság közel fele, ha lassan is, de alkalmazkodott az új kialakult helyzethez, azonban a másik fele nem, vagy csak részben integrálódott³⁶ az új észti társadalmi berendezkedéshez, és nem, vagy csak nem tökéletesen sajátította el a hivatalos észti nyelvet. Az oroszajkúak egy része megfelelt az észti állampolgárság feltételeinek és észti állampolgár lett, egy másik része, habár Észtországban maradt orosz állampolgárságot kapott, és a harmadik egyben legérdekesebb (és legproblematikusabb) csoport, akik nem kértek vagy nem is kaphattak észti állampolgárságot, hontalanok, egyik állomhoz sem tartozó személyeké váltak. Ez az utóbbi csoport létszáma csökken, de még így is az összlakosság 6%-át teszi ki.³⁷ Ezen személyek az észti államhoz nem minden esetben lojálisak, így érthető módon egyik kiemelt célcsoportja a KAPO-nak.

Etnikai összetétel (2016) ³⁸	Arány	Lakosság száma
Észt	68,8%	905 805
Orosz	25%	330 263
Ukrán	1,8%	23 256
Fehérorosz	0,9%	12 171
Finn	0,6%	7 659
Egyéb	2,9%	38162
Összesen		1 315 944

3. ábra: Észtország etnikai eloszlása

Oroszajkú észtek jogi státusz szerinti eloszlása	330 000 fő ¹
Észt állampolgár (létszámuk nő)	135 000 fő
Orosz állampolgár	115 000 fő
Hontalan (létszámuk csökken)	80 000 fő

2. ábra: Oroszajkú észtek jogi státusz szerinti eloszlása

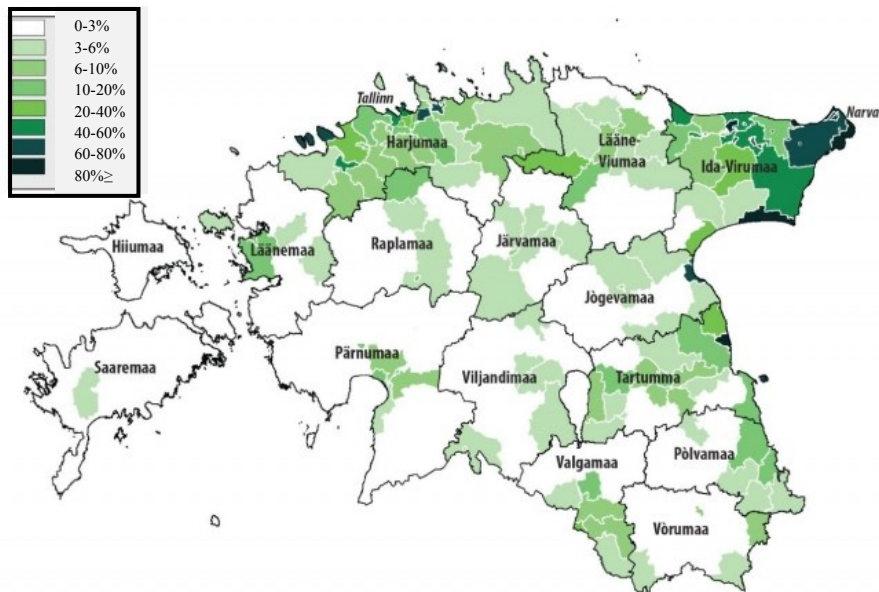
³⁶ Juhan Kivirähk: Integrating Estonia's Russian-Speaking Population: Findings of National Defense Opinion Surveys, RKK ICDS, 2014 Tallinn, 09 o. https://www.icds.ee/fileadmin/media/icds.ee/failid/Juhan_Kivirahk_-_Integrating_Estonias_Russian-Speaking_Population.pdf (letöltve:2017.04.21)

³⁷ Citizenship, political self-identification and political participation, Fact sheet, https://www.kul.rik.ee/sites/kulminn/files/1_kodakondsus_eng.pdf (letöltve:2017.07.10)

³⁸ Population by ethnic nationalities, 1 January, years, 10 June 2016, <http://www.stat.ee/34278?highlight=ethnic> (letöltve:2017.04.18)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 3. szám

4. ábra: Oroszajkú Észtek eloszlásának aránya Észtország területén³⁹

Észtországban nem engedélyezett a kettős állampolgárság, de így is vannak főleg orosz állampolgársággal is rendelkező személyek. A kettős állampolgárság témája, akkor kerül terítékre, amikor is egy kettős állampolgárságú személyt kémkedés vádjával tartóztatott le a KAPO.⁴⁰

ESTON KOHVER ELRABLÁSA

A 2007 után a 2008-as év is történelmi jelentőségű eseményekkel szolgált Észtországnak. A gazdasági világválság mellett a már említett Herman Simm-et ebben az évben tartóztatják le, továbbá a 2008 augusztusában kitört grúz-orosz háború⁴¹ a megerősödött orosz hatalom egyértelmű üzenete volt a világ felé: „az érdekszféránkat akár fegyverrel is meg-

³⁹ Ambiguous threat and external influence in the Baltic States, Asymmetric Operations Working Group, <http://www.stratcomcoe.org/ambiguous-threats-and-external-influences-baltic-states> (letöltve: 2017.05.11)

⁴⁰ A GRU spy in Estonia, Russia Monitor, Warsaw institute, <https://warsawinstitute.org/a-gru-spy-in-estonia/> (letöltve: 2017.05.21)

⁴¹ Az Oroszország-Grúzia közt 2008.augusztus 08-tól 12-ig tartó ötnapos háború kitérésének oka, Dél-Oszétia és Abházia Oroszország segítségével függetlenné kívánt válni.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 3. szám

védjük!”⁴² Ezután a feszültség folyamatosan nőtt Észtország és Oroszország közt és a kisebb megszakításokkal 2014 márciusa óta tartó ukrán konfliktus aggodalomra adott okot a teljes balti térségben, különösen Lettországból és Észtországból. 2014. szeptember 05-én a KAPO egy tisztjét Eston Kohvert határ menti feladat végrehajtás közben elrabolták Észtország területéről az Oroszországi Föderáció FSB állománya és egy éven keresztül illegálisan fogvatartottak.⁴³ Az elrablás időzítését érdekessé teszi Barack Obama két nappal korábbi észtországi látogatása és még pikánsabbá teszi, hogy a NATO Wales-i Csúcs⁴⁴ éppen ezekben a napokban zajlott szeptember 04-05. között, aminek éppen egyik fő témája az ukrán konfliktus és Oroszország.

A KAPO ÁLTALÁNOS FELADATAI⁴⁵

A KAPO, mint kormányzati ügynökség átfogó értelemben vett feladata, Észtország nemzeti biztonságának fenntartása nem katonai eszközökkel, a nemzeti biztonság fenntartása információ gyűjtésével, megelőző intézkedések alkalmazásával, továbbá bűncselekmények nyomozásával. A KAPO megelőzi, küzd ellene és törvény elé viszi a bűnözőket, akik a nemzeti biztonságot és az alkotmányos rendet fenyegetik. A szolgálat, mint a Belügyminisztérium szakosított szervezete rendőrségi jogosítványokkal is rendelkezik, nyomozhat, illetve kényszerítő intézkedéseket foganatosíthat.

KAPO FELADATA⁴⁶

Észtország alkotmányos rendjének és területi integritásának erőszakos megváltoztatását célzó tevékenységek megelőzésére és az ellenük való harc, hírszerző tevékenység és terrorizmus megelőzésére és leküzdésére információ gyűjtésével és feldolgozásával. Az államtitok és a külföldi államok minősített információinak védelme, a biztonsági ellenőrzés végrehajtása, továbbá tömegpusztító fegyverek elterjedésének megakadályozása. Továbbá a korrupció ellenes küzdelem és egyéb bűncselekmények nyomozati feladatai a szolgálat vizsgálati joghatóságán belül.

⁴² Rác András: Az ötnapos háború-a grúz konfliktus, Nemzet és Biztonság 2008, Szeptember, http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/racz_andras-az_otnapos_haboru_a_gruziai_konfliktus.pdf (letöltve: 2017.05.10)

⁴³ About Eston Kohver, Republic of Estonia Ministry of Interior, <https://www.siseministeerium.ee/en/eston-kohver>

⁴⁴ Egyik fő témája pont az Ukrán konfliktus, Oroszország és NATO viszonya volt.

⁴⁵ Security Authorities Act, § 6. Functions of Estonian Internal Security Service, <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/Riigikogu/act/507062016003/consolide> (2017.05.17)

⁴⁶ Kaitsepolitseiamet areas of activities, <https://www.kapo.ee/en/content/areas-activity.html> (letöltve: 2017.05.10)

A KAPO TEVÉKENYSÉGI KÖRE⁴⁷

- Korruptió ellenes küzdelem;
- kémelhárítás, külföldi befolyásoló tevékenység;
- Észtországot (korábban) elfoglaló államok titkosszolgálatainak dolgozó személyek regisztrációja és nyilvánosságra hozatala;
- extrémizmus;
- gazdaságbiztonság;
- emberiség elleni bűnök;
- állami titkok védelme;
- passzív intézkedések elleni védelem;
- terrorizmus.

KORRUPCIÓ ELLENES KÜZDELEM

Erős protestáns munkaetika jellemzi az észt nemzetet, ezért a korruptió nem sajátja az észt társadalomnak. Ami korruptió szempontjából említést érdemel az ismeretségi körön keresztül előnyhöz jutás a nepotizmus, ami egy ilyen kis lakosságú ország esetén érthető. Észtország korruptió indexe igen alacsony és javuló tendenciát mutat. A Transparency International 2016-os 176 országot vizsgáló statisztikája szerint a 22. helyet foglalja el.⁴⁸

Az ország korruptióellenes küzdelmét a négyéves korruptió ellenes stratégia alapján az Igazságügy Minisztérium koordinálja, amiben a KAPO a magas rangú személyek (köztársasági elnök, a parlament tagjai, kormány tagjai, igazságügyi kancellár, bírók, ügyészek, magas rangú rendőrök, főbb helyi önkormányzatok vezetői, társzervek) korruptió vizsgálatával van megbízva.⁴⁹

KÉMELHÁRÍTÁS, KÜLFÖLDI BEFOLYÁSOLÓ TEVÉKENYSÉG

A KAPO egyik legnagyobb kihívásokat rejtő tevékenységi köre különösen a 2007-es „Bronz Éjszaka” eseményei után kapott nagyon jelentős hangsúlyt. A titkosszolgálati módszerek alapvetően két csoportja az passzív intézkedések (hírszerzés) és aktív intézkedések. Az orosz hibrid hadviselés alapvető eszköze a titkosszolgálatok aktív intézkedéseinek intenzív alkalmazása, különösen a célországban történő krízis kialakítása érdekében, fellazítása céljából. Az aktív intézkedések azon tevékenységek, amikkel az adott állam titkosszolgálati eszközökkel befolyásolja a célország társadalmát, gazdaságát, politikai döntéseit a saját érdekei érvényesítése érdekében. Ezen intézkedések a félrevezetés, pánik keltése, társadalom polarizációja, korruptió terjesztése, a kormányzat hitelének rombolása, megfélemlí-

⁴⁷ Kaitsepolitseiamet areas of activities

⁴⁸ Transparency International,

http://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016 (letöltve:2017.04.19)

⁴⁹ Corruption, <https://www.kapo.ee/en/content/corruption.html> (letölve: 2017.04.10)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 3. szám

tés és minden olyan tevékenység, ami hatékony lehet a cél elérése érdekében kellően alacsony erőforrás igényű.⁵⁰

ÉSZTORSZÁGOT (KORÁBBAN) ELFOGLALÓ ÁLLAMOK TITKOSSZOLGÁLATAINAK DOLGOZÓ SZEMÉLYEK REGISZTRÁCIÓJA ÉS NYILVÁNOSSÁGRA HOZATALA⁵¹

Azok a személyek, akik a hírszerző szervek szolgálatában álltak vagy együttműködtek, különösen a Szovjetunió hírszerző szolgálataival, kisebb-nagyobb mértékben veszélyeztetik az Észti Köztársaság biztonságát, hiszen megbízhatóságuk megkérdőjelezhető. Ennek a veszélynek elkerülése érdekében, továbbá a társadalom igényei kielégítése végett, ezen személyeket regisztrációjára és nyilvánosságra hozatalára törvény született 1995-ben.

A törvény célja, hogy múltjuk miatt ne induljon büntetőeljárás ezen személyek ellen, hanem biztosítsa a biztonsági szervezetekkel együttműködő személyek megfelelő ellenőrzését, a társadalomba visszaillesztését. A KAPO 1997-2009 között 647 személyt hozott nyilvánosságra. Ez a tevékenység egyre inkább szimbolikussá válik, hiszen 26 éve elteltével szignifikánsan csökkent az esélye a potenciális kém törvénybe eső nem azonosított személyek megtalálásának.

GAZDASÁGBIZTONSÁG

A gazdaságbiztonság körébe eső ipari kémkedés, pénzügyi biztonság, innovációs, tudományos biztonság az ország biztonsága, stabilitása és fejlődése szempontjából nagy fontossággal bír. Észtország információs technológia terén a világ élmezőnyébe tartozik és a digitális társadalom e-társadalom terén a legfejlettebb országa a világon.⁵² Vezető szerepet tölt be továbbá a palaolaj iparág terén is, aminek köszönheti szinte energia független státuszát is.⁵³ A gazdaságbiztonság terén a KAPO a humán tényezőnek, mint kockázati tényezőn kívül, a fő fókuszja a kiber gazdasági kémkedés elleni küzdelem. Ez a kémkedési tevékenység a leggyorsabban fejlődő tevékenység napjainkban. Észtország különösen ellenálló a különböző kibertevékenységekkel szemben, de még így sikeres volt a Viru Kémia Gyár

⁵⁰ Thomas Rid: Disinformation, a primer in Russian active measures and influence campaigns, hearings before Select Committee on Intelligence United States Senate, 2017.03.30
<https://www.intelligence.senate.gov/sites/default/files/documents/os-trid-033017.pdf> (letöltve: 2017.04.16)

⁵¹ Disclosure of employees of security organizations of states that have occupied Estonia,
<https://www.kapo.ee/en/content/disclosure-employees-security-organisations-states-have-occupied-estonia.html> (letöltés: 2017.04.11)

⁵² Components of e-society, <https://e-estonia.com/components/> (letöltve: 2017.05.01)

⁵³ Jordan Kearns: Trend in Estonian oil shale utilization, ICDC 2015, 2. o.,
https://www.icds.ee/fileadmin/media/icds.ee/failid/Jordan_Kearns_-_Trends_in_Estonian_Oil_Shale_Utilization_Oct_2015.pdf (letöltve: 2017.04.05)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 3. szám

ellen 2016-ban végrehatott kiberkémkedés, ami a hivatalos források szerint az GRU⁵⁴-hoz köthető.⁵⁵

EXTRÉMIZMUS⁵⁶

Észtország történelme során a radikális mozgalmak soha nem voltak erősek. Az észti kulturális háttérből adódóan az észti emberek nem hajlamosak a szélsőséges viselkedésre, még demonstrációk esetén is rendkívül nyugodt viselkedést tanúsítanak. Erre talán a legjobb történelmi példa a 1987-ban kezdődött „Éneklő Forradalom”, ami egy spontán békés, tömeges zenés-dalos rendezvénysorozat volt, ahol a betiltott észti nemzeti himnuszt és népdalokat énekeltek.⁵⁷ Az Éneklő Forradalom egyfajta passzív ellenállási mozgalom volt a szovjet hatalommal szemben, ami nagyban hozzájárult a függetlenség visszaszerzéséhez. Az észti radikális szervezetek alapvetően baloldali és jobboldali beállítottságúak és irányultságtól függetlenül mind oroszországi támogatásban részesülnek. A baloldali szervezetek alapvetően katonaeleneselek, a békét propagálják és legnagyobb megmozdulásuk a 2016-os Varsó-i Csúcs előtt szervezett NATO ellenes „békemenet” volt Tallinnban. További markáns témájuk a szovjet korszak dicsőítése.

A jobboldali szervezetek fő témája az idegenellenesség, ami az intenzív migrációs folyamatokat követően erőteljesebben megjelentek akárcsak az európai országok többségében. Észtországra különösen nagy hatást gyakorolt a finn „Odin Katonái” és „La Colonia” szélsőséges szervezetek, akiknek a társszervezetei Észtországban is megjelentek. Az oroszországi titkosszolgálatok erre a felfokozott érzelmi állapotra alapozva, oroszországi neo-náci szervezetek képviselőit küldték Észtországba, hogy fokozzák az idegenellenességet és keltsék egy náci ország látszatát, járuljanak hozzá az ország megosztáshoz. A KAPO szakemberei rávilágítottak ezekre az akciókra és éves jelentésük mellett sajtótájékoztató keretében hozták nyilvánosságra,⁵⁸ hogy 2017 januárjában elfogtak egy személyt, aki oroszországi megbízással gerjesztette a jobboldali indulatokat.

⁵⁴ Fő Hírszerzési Ügynökség, az Oroszországi Föderáció külföldi katonai szolgálata.

⁵⁵ Viru Keemia Grupp langes ilmselt Vene küberspionaaži ohvriks, <https://majandus24.postimees.ee/4062143/viru-keemia-grupp-langes-ilmselt-vene-kuberspionaaazi-ohvriks> (letöltve: 2017.04.01)

⁵⁶ Extremism, <https://www.kapo.ee/en/content/extremism.html> (letöltve: 2017.05.01)

⁵⁷ Stephen Zunes: Estonia's Singing Revolution (1986-1991), International Center on Nonviolent Conflict, Washington DC, 2009, https://www.nonviolent-conflict.org/wp-content/uploads/2016/02/zunes_estonia.pdf (letöltve: 2017.04.02)

⁵⁸ KAPO annual review 2016, <https://www.kapo.ee/en/content/annual-reviews.html> (letöltve: 2017.05.11)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 3. szám

EMBERIESSÉG ELLENI BŰNÖK⁵⁹

A nemzetközi bűncselekmények előzetes vizsgálata, a népirtás, az emberiesség elleni bűncselekmények és a háborús bűncselekmények a KAPO egyik alapfeladata. Az Észtországban elkövetett ilyen bűncselekmények elsősorban az 1940-es és 1950-es évek időszakához köthetők. Ez időszak alatt, Észtországot elfoglalta mind a Szovjetunió, mind a náci Németország és mindkét rezsim a szisztematikus erőszakos elnyomás módszerét alkalmazta. Ezen bűncselekmények vizsgálata nem merült fel a Szovjetunió összeomlásáig. A független Észtország megalakulását követően a nyomozásokat megkezdték, de olyan sok idő telt el az események óta, ami nagyban megnehezítette vagy lehetetlenné tette a nyomozás lefolytatását vagy a felelősök megtalálását, eseteleges felelősségre vonását. A nyomozások során 12 büntetőjogi ügyben az észt bíróságokon 11 embert ítélték el emberiesség elleni bűncselekmény vádjával, a deportálásokban részvételért és a szovjet rendszernek ellenálló partizánok, az „erdei testvérek” meggyilkolásáért.

Ezen alapfeladat az eltelt idő miatt már nem hangsúlyos, azonban a téma maga jelenleg is összetársadalmi figyelmet élvez.

ÁLLAMI TITKOK VÉDELME ÉS PASSZÍV INTÉZKEDÉSEK ELLENI VÉDELEM⁶⁰

Az államtitok és a hírszerzés elleni védelem megvalósítása kezdetben a Biztonsági Rendőrség és az utódja a KAPO önálló feladata volt. Később az IB és az Észt Védelmi Erők megalakulásával ezen feladatok elosztásra kerültek. A legnagyobb változás ezen a területen a NATO és EU csatlakozás indukált, mivel a nemzeti minősített információkon kívül már nemzetközi szervezetek dokumentumainak megóvására is fel kellett készülni. Az észt rendszer – a nemzeti sajátosságok figyelembevételével – a praktikusság elvélt követve átvette a NATO minősítési és biztonsági szabályzóit. A KAPO ezen a területen figyelmet fordít a fizikai-, a dokumentum-, a személyi- és információs biztonságra.

A passzív intézkedések elleni védelem, a kémelhárítás egyik legnagyobb kihívást rejtő területe a KAPO-nak, hiszen Észtországban nagyon aktívak a különböző külföldi szolgálatok.

TERRORIZMUS

A terrortevékenység szempontjából Észtország szerencsésnek mondhatja magát, mivel a balti régió nem elsődleges célpontja terrorszervezeteknek, igaz a közeli Finnországban már követtek el halálos kimenetelű terrortámadásnak minősített késes támadást.⁶¹ Terro-

⁵⁹ International crimes not subject to statutory limitation, <https://kapo.ee/en/content/international-crimes-not-subject-statutory-limitations.html> (letöltve: 2017.05.22)

⁶⁰ Protection of state secrets, <https://kapo.ee/en/content/protection-state-secrets.html>, (letöltve: 2017.05.22)

⁶¹ Fatal knife attack in Finland is investigated as terrorism. <https://www.nytimes.com/2017/08/19/world/europe/turku-finland-attack.html> (letöltve: 2017.08.22)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 3. szám

rizmus szempontjából Észtország alapvetően tranzit országnak tekinthető és kicsi a valószínűsége az országon belüli szélsőséges csoportok politikai célzatú terrorakciójának. Az iszlám radikalizmus gyakorlatilag nincs jelen Észtországban.⁶² A társadalom figyelme alapvetően a migráció felerősödése és a megnövekedett számú terrortámadások miatt irányul a terrorizmusra és esetenként erőteljesebb politikai és társadalmi vitatémát képez. Észtország nyitott a menekültek befogadására, azonban nagyon szigorú kiválasztási gyakorlatot követ, amiben a KAPO-nak a biztonsági bevizsgálás szempontjából fontos szerep jut. A körültekintő kiválasztás ellenére a 161 eddigi befogadott menekült közel egyharmada már nem tartózkodik az országban.⁶³

A KAPO KIHÍVÁSAI NAPJAINKBAN

A KAPO kihívásait egyrésről az országon belüli tényezők befolyásolják, de jelenleg a globális és regionális biztonságpolitikai helyzet hangsúlyosabbak a belső faktoroknál. Oroszország befolyásoló hatása a legfontosabb belügyi tényező a KAPO számára. Ez a befolyásoló, destabilizációt célzó hatás 2007 óta folyamatosan növekszik és a NATO jelenlét emelésével sem csökken, így egyre több feladattal kell szembenéznie a KAPO-nak.

Minden szervezet meghatározó tényezője a benne szolgáló személyi állomány milyensége. KAPO állományának háttere igen fontos megbízhatósági kérdés. Így, ha valaki a demokratikus Észtországban született és szocializálódott, valószínűleg nem jelenthet különösebb biztonsági kockázatot. Figyelembe véve a KAPO alapfeladatait, a legnagyobb figyelmet az Oroszországból jövő hatások jelentik. Ebből logikusan következik, egy hatékony szolgálatnál szolgáló személynek orosz nyelvtudással kell rendelkeznie. Az észt oktatási rendszer nagy hangsúlyt fektet a használható nyelvismert elsajátítására. Első idegen nyelvként mindenhol az angol szerepel, kivéve az orosz alapnyelvű iskolákban, ahol főként az észt az „idegen” nyelv, de itt is oktatják az angolt. Második idegen nyelvként a francia, a német és az orosz szerepel,⁶⁴ de az utóbbi kevésbé népszerű. Az oroszul tudó észt nemzetiségű fiatalok száma csökkenő tendenciát mutat, ezzel párhuzamosan az észtül tudó oroszajkú fiatalok száma nő. Természetesen nem vonnék le olyan konzekvenciát, hogy az oroszajkú észt lakosság nem lenne annyira megbízható, mint az észt nemzetiségű személyek, hiszen mind észt (pl. Herman Simm), mind orosz háttérű személyek folytattak kémtevékenységet idegen állam megbízásából.

Az észt társadalom, politikai vezetés felismerte, hogy a leghatékonyabb védekezés az Oroszországi Föderáció befolyása ellen egy erős, nemzeti értékek mentén felépített társa-

⁶² Peeter Oissar: Islam radicalism and Estonia: developments, risks, *Diplomaatia*, No.65/66, 2009, <https://www.diplomaatia.ee/en/article/islamic-radicalism-and-estonia-contacts-developments-risks/>

⁶³ Dario Cavegn: Half of quota refugees have been away from Estonia for more than 90 days. <http://news.err.ee/609171/half-of-quota-refugees-have-been-away-from-estonia-for-more-than-90-days> (letöltve: 2017.08.02)

⁶⁴ Foreign language learning in Estonia, <https://www.hm.ee/en/activities/estonian-and-foreign-languages/foreign-language-learning-estonia> (letöltve: 2017.05.02)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 3. szám

dalmi kohézió. Az ország kihívásaival nem csak a kormánynak kell szembenéznie, hanem a teljes társadalomnak, a lakosság egészének. Ez a „teljes társadalom megközelítés”, ami még az átfogó őszkormányzati megközelítésnél is komplexebb módon kezeli a kihívásokat. Észtország általánosságban vett belső stabilitásának, a nemzeti kohézióknak szinten tartása átfogó feladata a kormánynak,⁶⁵ de különböző intézmények, ügynökségek és társadalmi szervezetek, nemzetközi szervezetek is hozzájárulnak a társadalom magas szintű ellenállóképességéhez. Észtország lakosságának túlnyomó többsége kötelességének érzi a hazájának esetleges külső agresszióval szembeni megvédését, továbbá a védelemre való felkészülést.

A KAPO alkotmányos rend megvédésére irányuló hosszútávú törekvése csak úgy lehet teljesen sikeres, ha a fentebb említett össztársadalmi kohézió megvalósul és az oroszok, és az észt nemzetiségű lakosság közös értékek és célok mentén egységesen tevékenykedik. Ehhez feltétel lenne biztonságpolitikai helyzet normalizálódása és az orosz-észt viszony radikális javulása, amire rövidtávon nincs kilátás.

A KAPO hatékonyságát nyílt forrású kutatás keretein belül csak indirekt módon lehet megítélni. Minden bizonnyal a KAPO nagyban hozzájárul Észtország jelenlegi pozitív társadalmi, biztonsági helyzetének kialakításához és fenntartáshoz, illetve jó eredményeket tud felmutatni az alkotmányos rendet fenyegető tevékenységek felderítésében és nyilvánosságra hozatalában is.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. About Eston Kohver, Republic of Estonia Ministry of Interior, <https://www.siseministerium.ee/en/eston-kohver>
2. Ambiguous threat and external influence in the Baltic States, Asymmetric Operations Working Group, <http://www.stratcomcoe.org/ambiguous-threats-and-external-influences-baltic-states>
3. Andres Kasekamp :Why Narva is not next?, Estonian Foreign Policy Institute Paper Series no. 21 May 2015, Tallinn, http://www.evi.ee/wp-content/uploads/2015/05/EVI-mottepaber21_mai15.pdf
4. Citizenship, political self-identification and political participation, Fact sheet, https://www.kul.rik.ee/sites/kulminn/files/1_kodakondsus_eng.pdf
5. Components of e-society, <https://e-estonia.com/components/>
6. Corruption, <https://www.kapo.ee/en/content/corruption.html>
7. Dario Cavegn: Half of quota refugees have been away from Estonia for more than 90 days. <http://news.err.ee/609171/half-of-quota-refugees-have-been-away-from-estonia-for-more-than-90-days>
8. Disclosure of employees of security organizations of states that have occupied Estonia, <https://www.kapo.ee/en/content/disclosure-employees-security-organisations-states-have-occupied-estonia.html>

⁶⁵ Republic of Estonia, Objectives and activities, <https://valitsus.ee/en> (letöltve: 2017.05.02)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 3. szám

9. Eestit okupeerinud riikede julgeolekuorgatite vöi..., RT I 1995, 17,
<https://www.riigiteataja.ee/akt/184536>
10. Eesti Vabariigi politseiseadus, <https://www.riigiteataja.ee/akt/30474>
11. Eneko Ramirez-de-la-Piscina Armendariz: Former closed cities in the soviet Baltic sea region / landscape, Estonian University of Life Sciences, 2014, Tartu,
http://dspace.emu.ee/xmlui/bitstream/handle/10492/1870/Eneko%20Ramirez-de-la-Piscina%20Armendariz_MA2014.pdf?sequence=2&isAllowed=y.
12. Estonian declaration of independence, 24 February 1918,
<https://web.archive.org/web/20090414075521/http://www.president.ee:80/en/estonia/>
13. Estonian Internal Security Service 1920-1940, <https://www.kapo.ee/en/content/estonian-internal-security-service-1920-1940>.
14. Extremism, <https://www.kapo.ee/en/content/extremism.html>
15. Fatal knife attack in Finland is investigated as terrorism.
<https://www.nytimes.com/2017/08/19/world/europe/turku-finland-attack.html>
16. First „data embassy” to open in Luxemburg, <http://news.err.ee/592384/first-data-embassy-to-open-in-luxembourg>
17. Foreign language learning in Estonia, <https://www.hm.ee/en/activities/estonian-and-foreign-languages/foreign-language-learning-estonia>
18. FSB väiteid oli KAPO töötaja 20 aastat nende agent, <http://www.postimees.ee/3025877/fsb-vaitel-oli-kapo-tootaja-20-aastat-nende-agent>
19. Functions and Contact information of the Estonian National Security Authority,
<https://www.teabamet.ee/nsa/en.html>
20. Hannes Walter: Uprising of December 1, 1924, Baltic Defence Review 2/1999,
<http://www.bdcoll.ee/files/docs/bdreview/10bdr299.pdf>
21. Heikki Ylikangas, Petri Karonen, Martti L.: Five centuries of violence in Finland and the Baltic Area, Ohio State University Press, Columbus, 1998,
<https://books.google.ee/books?id=NshBmjOa1pcC&pg=PA148&lpg=PA148&dq=crime+statistics+in+estonia+1994&source=bl&ots=8TcxFbtMk3&sig=xLmUTprfHOuMWa0uEWmPuJyM7bo&hl=en&sa=X&ved=0ahUKEwiCcssWoyeFTAhWE6CwKHbRyCEkQ6AEIPTAD#v=onepage&q=crime%20statistics%20in%20estonia%201994&f=false>,
22. International crimes not subject to statutory limitation, <https://kapo.ee/en/content/international-crimes-not-subject-statutory-limitations.html>
23. Jordan Kearns: Trend in Estonian oil shale utilization, ICDC 2015, 2. o,
https://www.icds.ee/fileadmin/media/icds.ee/failid/Jordan_Kearns_-_Trends_in_Estonian_Oil_Shale_Utilization_Oct_2015.pdf
24. Juhan Kivirähk: Integrating Estonia's Russian-Speaking Population: Findings of National Defense Opinion Surveys, RKK ICDS, 2014 Tallinn,
https://www.icds.ee/fileadmin/media/icds.ee/failid/Juhan_Kivirahk_-_Integrating_Estonias_Russian-Speaking_Population.pdf

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 3. szám

25. Kaitsepolitsei tegevuse järevalve, <https://www.kapo.ee/et/content/kaitsepolitsei-tegevuse-j%C3%A4revalve.html>
26. Kaitsepolitsei amet areas of activities, <https://www.kapo.ee/en/content/areas-activity.html>
27. KAPO annual review 2007, 2008, 2011, 2016 <https://www.kapo.ee/en/content/annual-reviews.html>
28. Main indicators of Estonia, <http://www.stat.ee/en>
29. Niils Niitra: Scientists overturn Meri's 5,000 years hypothesis
<http://news.postimees.ee/4206443/scientists-overturn-meri-s-5-000-years-hypothesis>
30. Opportunity in the Baltics free again,
http://archive.fortune.com/magazines/fortune/fortune_archive/1991/10/21/75614/index.htm,
31. Padma Desai: Russian Retrospectives on Reforms, From Yeltsin to Putin, Journal of Economic Perspectives-Volume 19, Number 1, 2005, Nashville, USA,
<https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257/0895330053147903>
32. Peeter Oissar: Islam radicalism and Estonia: developments, risks, Diplomaatia, No.65/66, 2009,
<https://www.diplomaatia.ee/en/article/islamic-radicalism-and-estonia-contacts-developments-risks/>
33. Population by ethnic nationalities, 1 January, years, 10 June 2016,
<http://www.stat.ee/34278?highlight=ethnic>
34. Porkoláb Imre: Hibrid hadviselés: Új hadviselési forma, vagy régi ismerős? Hadtudomány, 2015/3–4.
35. Protection of state secrets, <https://kapo.ee/en/content/protection-state-secrets.html>
36. Prokuratuur algatas kriminaalasja sõjaväeluure uurimiseks,
<http://www.err.ee/455482/prokuratuur-algatas-kriminaalasja-sojavaeluure-uurimiseks>
37. Rácz András: Az ötnapos háború-a grúz konfliktus, Nemzet és Biztonság 2008, Szeptember,
http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/racz_andras-az_otnapos_haboru_a_gruziai_konfliktus.pdf
38. Re-establishment of the Security Police, <https://www.kapo.ee/en/content/re-establishment-security-police.html>
39. Republic of Estonia, Objectives and activities, <https://valitsus.ee/en>
40. Security Authorities Act, § 6. Functions of Estonian Internal Security Service,
<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/Riigikogu/act/507062016003/consolide>
41. Stephen Zunes: Estonia's Singing Revolution (1986-1991), International Center on Nonviolent Conflict, Washington DC, 2009, https://www.nonviolent-conflict.org/wp-content/uploads/2016/02/zunes_estonia.pdf
42. Supreme Soviet of the ESSR/ Supreme Council of the Republic of Estonia,
<https://www.riigikogu.ee/en/introduction-and-history/history-riigikogu/supreme-soviet-essr-supreme-council-republic-estonia/>
43. The Red Army invasion of Estonia 1944, http://www.estonica.org/en/History/1939-1945_Estonia_and_World_War_II/The_Red_Army_invasion_of_Estonia_in_1944/

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 3. szám

44. Thomas Rid: Disinformation, a primer in Russian active measures and influence campaigns, hearings before Select Committee on Intelligence United States Senate, 2017.03.30
<https://www.intelligence.senate.gov/sites/default/files/documents/os-trid-033017.pdf>
45. Transparency International,
http://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016
46. Vene saadik hoiatas suhete halvenemise eest Ganini kriminaalasja lõpetamisel,
<http://www.postimees.ee/4096085/vene-saadik-hoiatas-suhete-halvenemise-eest-ganini-kriminaalasja-lopetamisel>
47. Viru Keemia Grupp langes ilmselt Vene küberspionaaži ohvriks,
<https://majandus24.postimees.ee/4062143/viru-keemia-grupp-langes-ilmselt-vene-kuberspionaazi-ohvriks>
48. William C. Ashmore: Impact of Alleged Russian Cyber Attacks, Baltic Security & Defence Review, Volume 11, Tartu, 2009, 4. o.
http://www.bdcsl.ee/files/files/documents/Research/BSDR2009/1_%20Ashmore%20-%20Impact%20of%20Alleged%20Russian%20Cyber%20Attacks%20.pdf
49. William Herád: The Russian minority in Estonia: <http://www.culturaldiplomacy.org/pdf/case-studies/russian-minority.pdf>